

gramů pouze dvěma faktory: Za prvé schopností tvorby programu, který bude reflektovat reálné potřeby potenciálních zájemců, jimž bude adresně (nikoliv všeobecně a plošně) adresována vzdělávací nabídka. Druhým faktorem je nalezení schopných učitelů a vytvoření fungujícího a finančně nenáročného systému korespondenčního studia. Na otázky prvního faktoru se pokusil odpovědět realizovaný průzkum. Na otázky, které se týkají

druháho faktoru se pokoušíme odpovídat průběžně při přípravě a organizaci rekvalifikačních, specializačních a inovačních forem studia sociálních věd pro absolventy vysokých škol. O poznatky z prezentovaného průzkumu i o naše zkušenosti z již uskutečněných vzdělávacích programů se rádi podělíme s těmi, kteří sledují obdobné cíle.

Aleš Kabátek, Jitka Havlová

„Industrial Relations“ na katedře sociologie FF UK

V letním semestru 1994 rozšířila katedra sociologie FF UK svůj studijní program o novou volitelnou jednosemestrální aplikaci zaměřenou na problematiku „Industrial Relations“. Tento zvláště v západní Evropě již pevně zakotvený interdisciplinární obor se zabývá problematikou institucionalizace industriálních vztahů na úrovni státu i organizací, trhu práce, kolektivního vyjednávání, participace zaměstnanců, pracovních konfliktů.

Přechod postkomunistických států na tržní mechanismus a s ním spojené změny v oblasti industriálních vztahů podnítily vědeckého pracovníka Institutu aplikovaných společenských věd z Univerzity v Nijmegen v Nizozemí, H. Moerela, zorganizovat v rámci projektu TEMPUS dvouletý projekt zaměřený na rozvoj výuky „Industrial Relations“ v některých zemích bývalého východního bloku. Kromě pomoci ze strany západoevropských partnerů z univerzit v Bielefeldu, Nijmegen a Warwicku při sestavení výukového programu, výškolení učitelů v rámci týdenních seminářů na výše zmíněných univerzitách bylo hlavním cílem vydání mezinárodní učebnice, plánované na květen 1994.

Tato učebnice má kromě obecného úvodu do problematiky industriálních vztahů (v západoevropských zemích hovoříme spíše o pracovních, případně zaměstnaneckých vztazích vzhledem k poklesu významu průmyslu) poskytnout přehled o současném stavu této problematiky v Bulharsku, České republice, Maďarsku, Nizozemí, Polsku, SRN a Velké Británii. Také v šesti kapitolách věnovaných jednotlivým tematickým okruhům je uplatně-

no především srovnávací hledisko v mezinárodní i historické perspektivě. Tento přístup si vyžádal především od autorů z postkomunistických zemí studium současné situace v oblasti, ve které došlo k radikálním změnám a která alespoň u nás není dosud systematictěji zkoumána (v Polsku a Maďarsku jsou na tom v tomto ohledu mnohem lépe).

Zjednodušeně řečeno, studium „Industrial Relations“ (zde je třeba poznamenat, že počítáme s orientací na problematiku zaměstnaneckých vztahů obecně, protože zaměření na průmysl již neodpovídá současným mezinárodním trendům, a že ustálení pojmového aparátu je také jedním z cílů projektu) zahrnuje studium způsobu, jímž jednotliví účastníci - zaměstnavatelé, zaměstnanci a vláda v rámci vzájemných vztahů vyvíjejí vlastní normy a pravidla pro regulaci oblasti práce.

Čistě pedagogické zaměření projektu TEMPUS bylo tak z důvodů získání a zpracování aktuálních informací nutně rozšířit o výzkumnou složku. V případě našeho pracoviště jsme k tomuto účelu částečně využili granty Akademie věd ČR a Univerzity Karlovy tematicky orientované na „Industrial Relations“ v průběhu transformace českých podniků (odpovědný řešitel dr. J. Buriánek). Nelze opomenout spolupráci s dr. Kuchařem z ISS FSV UK a dr. Hrádeckou a dr. Vláčilem ze Sociologického ústavu AV ČR, kteří se v současnosti také věnují zkoumání industriálních vztahů.

Cílem výuky „Industrial Relations“ na naší katedře je poskytnout studentům úvodní přehled problematiky, která v mnoha směrech překračuje hranice sociologie a která zároveň vykazuje značné perspektivy v oblasti aplikační. K zavedení této disciplíny u nás by

měly napomoci přednášky špičkových evropských odborníků R. Hymana, University of Warwick, E. Diettricha, Universität Bielefeld a Hanse Slompa, Katholieke Universiteit Nijmegen), zajištěné v rámci projektu TEMPUS na květen a podzim 1994, stejně jako přítomnost odborníků z naší praxe na některých seminářích.

Zároveň počítáme ještě v tomto roce s otevřením postgraduálního kursu určeného pracovníkům z oblasti odborů, úřadů práce, zaměstnavatelských a podnikatelských svazů,

státní správy atd., kterým bychom také chtěli zprostředkovat potřebné znalosti z této oblasti.

Mezinárodní zkušenosti s tímto tématem bychom měli i nadále čerpat ze spolupráce v rámci projektu TEMPUS zaměřeného na vliv privatizace na „Industrial Relations“ a v rámci akcí a kontaktů, organizovaných např. „European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions“ se sídlem v Dublinu.

Ivana Mazálková

Symposion Hannah Arendt

Ve dnech 13.-16. ledna 1994 se ve velkém slavnostním sále Vídeňské univerzity konalo symposium věnované Hannah Arendtové, ženě, jejíž literární dílo podstatným způsobem ovlivnilo a obohatilo filozofické, politologické a sociologické myšlení druhé poloviny 20. století.

Hannah Arendtová (narozena 14. 10. 1906 v Hannoveru, zemřela 4. 12. 1975 v New Yorku) studovala v letech 1924-1928 filozofii, teologii a klasickou filologii v Marburgu (mj. u Heideggera a Bultmanna), ve Freiburgu (u Husserla) a v Heidelbergu (zde promovala u K. Jasperse, který byl nejen jejím učitelem, ale i celoživotním přítelem). Pozornost na sebe obrátila již svou doktorskou prací *Der Liebesbegriff bei Augustin* (1929). V roce 1933 emigrovala do Paříže, organizovala pomoc židovským uprchlíkům, angažovala se v sionistickém hnutí. Od roku 1941 žila v New Yorku. V roce 1951 vydala *The Origins of Totalitarianism* (německy v roce 1955: *Elemente und Ursprünge totaler Herrschaft*), knihu, která je teorií i dějinami totalitarismu v jeho nacionálně socialistické i stalinské podobě. V ní Arendtová analyzuje totalitární panství jako následný jev antisemitismu a imperialismu. Totalitární formu vlády odlišuje od autoritativní vlády a tyranie, přičemž klíčovou roli přisuzuje státnímu aparátu a stranické byrokracii, propagandě, teroru, tajné policii a koncentračním táborům.

V 50.-70. letech Arendtová působila na řadě amerických univerzit (Princeton University, New School for Social Research, Uni-

versity of Chicago a jinde). V letech 1961-1962 byla zpravodajkou časopisu New Yorker při Eichmannově procesu v Jeruzalémě (získaný materiál zpracovala v knize *Eichmann in Jerusalem. A Report on the Banality of Evil* z roku 1963). K nejznámějším dílům Arendtové patří *The Human Condition* (1958), *Über die Revolution* (1963), *Men in Dark Times* (1968), *On Violence* (1970), *The Life of the Mind* (1978).

Čtyřdenní symposium, které probíhalo na půdě Vídeňské univerzity, přineslo řadu zajímavých příspěvků, z nichž mnohé představovaly pokus o posun dosavadního přístupu k výkladu díla H. Arendtové. Konaly se zde dvě celovečerní diskuse, jedna k problematice, reprezentované knihou *Eichmann in Jerusalem*, tj. k otázkám banality a triviality zla, druhá byla věnována odrazu díla H. Arendtové v literatuře. Bylo rovněž promítáno několik dokumentárních filmů.

Tematicky se přednesené referáty týkaly kritické analýzy totalitarismu (Michael Brie, Berlin), nacionálně socialistického systému panství (Hans Mommsen, Bochum), násilí, destruktivity, civilizačního zhroucení (Klaus Naumann, Hamburg) a antisemitismu (Elisabeth Endres, Mnichov). V širší perspektivě bylo poukazováno na diagnózy moderního světa, v němž se lidské možnosti a produktivní síly přeměňují v těžko ovladatelné sebezničující potenciály a v němž Osvětim, gulag a atomová bomba znamenají ztrátu dějinného smyslu (K. Neumann).

Velká pozornost byla věnována lidskému a intelektuálnímu vývoji H. Arendtové (F. Wander, H. Pataki), recepci jejího díla